

GEZ 46	KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość Czeska Wieś
1. Nazwa Budynek mieszkalno-gospodarczy w zagrodzie	2. Czas powstania 4 ćw. XIX w., 1934 r.		
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym 			4. Adres Czeska Wieś nr 86, dz. nr 461/1 5. Przynależność administracyjna województwo opolskie powiat brzeski gmina Olszanka 6. Formy ochrony Zarządzenie Nr WG-VII-55/2016 Wójta Gminy Olszanka z dnia 1 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Olszanka
1. Widok od płn.-zach. 2. Widok od płn.-zach. na część mieszkalną. 3. Widok od płn.-zach. na część gospodarczą. 4. Lokalizacja.			

WÓJT
Stawinski
Tymoteusz Droboschok

URZĄD GMINY OLSZANKA
Stwieniążym zgołim 16-332 Olszanka 16
z oryginalnym woj. opolskie

8. Historia, opis i wartości

Wieś po raz pierwszy wzmiankowana w 1310 r. jako *Bohemorum villa*, a następnie w 1358 r. jako *Bongischdorf*, w 1416 r. jako *Bemyschdorf*, a w 1417 r. jako *Bömischorff*. Pierwszymi znanymi właścicielami wsi był ród Pogorzelsów, właściciele klucza michałowskiego, w rękach którego miejscowość znajdowała się co najmniej od roku 1315. Z rodem tym należy wiązać budowę kościoła. W początku XV w. w Czeskiej Wsi odnotowano dwór lub sołectwo, a także młyn. W 1533 r. wieś nabył Melchior Hirsch, od którego przejął ją książę brzeski Jerzy II, który z kolei przekazał wieś miastu Brzeg w zamian za Czepielowice. We władaniu miasta pozostawała do reform administracyjnych państwa pruskiego z 1874 r., kiedy likwidacji uległa gmina Czeska Wieś, a miejscowość weszła w skład okręg administracyjny Jankowice Wielkie. W 1534 r. w księstwie brzeskim wprowadzono reformację, co wiązało się z przekształceniem kościoła na ewangelicki. W tym czasie istniał już folwark. W 1718 r. miała miejsce rozbudowa kościoła w ramach której nadbudowano wieżę i dobudowano kruchnię. W opisie statystycznym Śląska z 1783 r. we wsi wymieniono kościół, szkołę ewangelicką, a także 34 zagrody kmiecie, 24 zagrodnice i 11 chałupniczych. W tym czasie miejscowość liczyła 420 mieszkańców. Kolejny spis statystyczny z 1845 r. wymienia kościół, szkołę ewangelicką, wolne sołectwo oraz 114 domów. Wieś zamieszkiwało 547 osób.

Budynek wzniesiony w 4 ćw. XIX w., remontowany w 1934 r. Usytuowany w centralnej części wsi, w zabudowie zagrodowej, w układzie szczytowym względem drogi. Założony na planie wydłużonego prostokąta, podpiwniczony w części mieszkalnej, parterowy z wysokim poddaszem, nakryty dachem dwuspadowym. Murowany, otynkowany, z pokryciem z dachówki ceramicznej karpiołki. Elewacja pn.-zach. w parterze dwunośowa, w dwupiętrowym szczycie w parti dolnej dwunośowa, wyżej jednośowa. Elewacja pn.-wsch. wielośowa. W części mieszkalnej przesłonięta częściowo murewanym gankiem osłaniającym wejście, ponad którym wystawa zwieńczona trójkątnym szczytem w polu którego data 1934. Elewacja pld.-zach. w części mieszkalnej dwunośowa, z wewnętrznym otworem w typie balkonowego w osi drugiej. Dekoracja architektoniczna w postaci gzymsów koronujących i ujmującego szczyt, a także ceglanych obramień otworów części gospodarczej. Otwory okienne zamknięte prosto, łukiem pełnym i odcinkowym. Okna PCV o zróżnicowanych podziałach, z PCV również drzwi w elewacji pld.-zach. Stolarka okienna zachowana w wystawce dwupiętrowa, dwudzielna w podłemeniu. Stolarka również pod kalenicą. Drzwi w części mieszkalnej współczesne. Stolarka bramna i drzwiowa jedno- i dwuskrzydłowa, głównie w konstrukcji deskowej.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

W części gospodarczej widoczne jest falowanie, a także pojedyncze ubytki. Wody opadowe odprowadzane są z połaci poprzez rynny i rury spustowe, a także poprzez okapy. Lokalnie rynny są pouginane. Mury bez widocznych odchyleń czy spekań, w partiach dolnych ze śladami zawilgocecia. Tynki zróżnicowane, z ubytkami (główni w elewacji pld.-zach.), a także lokalnymi odparzeniami i spekaniami. Wielkość i rozmieszczenie otworów, a także ślady na elewacjach wskazują na zmiany w otworowaniu. W ostatnich latach wybito okno balkonowe, przekształcono część otworów okennych, jeden zamurowano. Okna zostały w większości wymienione na ahistoryczne, podobnie jak drzwi. W części gospodarczej stolarka w partiach dolnych zdegradowana, z ubytkami malatur/impregnatów. Wartości zabytkowe obniżą ganek, którego forma nie koresponduje z architekturą budynku.

Postulaty:

- uzupełnienie ubytków w pokryciu dachowym, ewentualnie remont więźby w wymaganym zakresie,
- wymiana uszkodzonych rynien,
- rozpoznanie i wyeliminowanie przyczyn zawilgocecia murów,
- uzupełnienie ubytków tynków,
- w przypadku podjęcia remontu budynku należy dążyć do: przywrócenia pierwotnej wielkości i rozmieszczenia otworów z dopuszczeniem stosowania blend; wymiany wórnnych okien i drzwi na stolarkę w formach powtarzających rozwiązania historyczne; renowacji/wymiany stolarki w części gospodarczej; usunięcia ganku.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Grzegorz Naumowicz, 31.01.2026 r.

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)*

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewiązanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków